

زمان پیشنهادی: ۸ دقیقه

تناسب مفهومی (مفهوم‌های رایج عارفانه در ادبیات فارسی)

۱- مفهوم کدام بیت از بیت‌های دیگر دور است؟

- ۱) آرزوهای دو عالم دستگاه / از کف خاکم غباری بیش نیست
- ۲) هر آن که راز دو عالم ز خطّ ساغر خواند / رموز جام جم از نقش خاک ره دانست
- ۳) زهی همت که حافظ راست کز دنیا و از عقبی / نیاید هیچ در چشمش به جز خاک سر کویت
- ۴) فاش می‌گویم و از گفته‌ی خود دلشادم / بنده‌ی عشقم و از هر دو جهان آزادم

۲- در همه‌ی گزینه‌ها به جز گزینه‌ی ..... مفهوم دو بیت با یک‌دیگر تناسب دارد.

- ۱) به هر دردم که خواهی مبتلا کن / که ایوب تو را صبر اندکی نیست
جانا به دل تنگ من اندوه تو بسیار / در گنجد و صبر اندک و بسیار ننگد
- ۲) هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست / دل افسرده غیر از آب و گل نیست
دل نیست که در وی غم دل‌دار ننگد / سندان بود آن دل که در او یار ننگد
- ۳) پرستش به مستی‌ست در کیش مهر / برون‌اند زین جرگه هشیارها
در دل چو بود عشق، ننگد خرد و عقل / در مجلس خاص ملک، اغیار ننگد
- ۴) گر دست به شمشیربری عشق همان است / کان جا که ارادت بود انکار نباشد
آن را سخن عشق رسد کاو به دل از دوست / صد تیر بلا گنجد و آزار ننگد

۳- مفهوم بیت «می بهشت نوشم ز جام ساقی رضوان / مرا به باده چه حاجت که مست بوی تو باشم» به کدام بیت زیر نزدیک است؟

- ۱) عقل تا مست نشد چون و چرا پست نشد / و آن که او مست شد از چون و چرا رست، کجاست؟
- ۲) آن که بی‌باده کند جان مرا مست، کجاست؟ / و آن که بیرون کند از جان و دلم کجاست؟
- ۳) جان جان است و گر جای ندارد، چه عجب / این که جا می‌طلبد؛ در تن ماهست، کجاست؟
- ۴) غمزه‌ی چشم بهانه‌ست و زان سو هوسی‌ست / و آن که او در پس غمزه‌ست و دلم خست، کجاست؟

۴- مفهوم بیت «یار بی‌پرده از در و دیوار / در تجلی‌ست یا اولوالبصار» در کدام بیت زیر دیده‌می‌شود؟

- ۱) معشوق عیان می‌گذرد بر تو ولیکن / اغیار همی بیند از آن بسته‌نقاب است
- ۲) پنهان ز دیده‌ها و همه دیده‌ها از اوست / آن آشکارصنعت پنهام آرزوست
- ۳) زهی نادان که او خورشید تابان / به نور شمع جوید در بیابان
- ۴) نشان روی تو جستم به هر کجا که رسیدم / ز مهر در تو نشانی ندیدم و نشنیدم

۵- مفهوم کدام بیت با بیت‌های دیگر هم‌خوانی ندارد؟

- ۱) از جان برون نیامده، جانانت آرزوست / ز نثار نابریده و ایمانت آرزوست
- ۲) تا سرم خالی نگردد از خیال ما و من / خویشتن باشم حجاب روی یار خویشتن
- ۳) حجاب چهره‌ی جان می‌شود غبار تنم / خوشا دمی که از این چهره پرده برفکنم
- ۴) ز ملک تا ملکوتش حجاب بردارند / هر آن که خدمت جام جهان‌نما بکند

۶- مفهوم‌های «تقابل عقل و عشق، تقابل تشریح و عرفان، وارستگی، فنا فی‌الله» به ترتیب در کدام بیت‌های زیر دیده می‌شود؟

- آ- هوا و هوس را نماند ستیز / چو بیند سر پنجه‌ی عقل، تیز
 ب- از زبان سوسن آزاده‌ام آمد به گوش / کاندرا این دیر کهن کار سبکباران خوش است
 پ- سایه‌ای بودم از اول بر زمین افتاده خوار / راست کان خورشید پیدا گشت ناپیدا شدم
 ت- در دین عشق هرگز جز رسم پاکبازی / دینی توان گرفتن؟ رسمی توان نهادن
 ث- عشق ورزیدم و عقلم به ملامت برخاست / کان که عاشق شد از او حکم سلامت برخاست
 ج- به فسون‌سازی زاهد مرو از راه «حزین» / مذهب عشق به تسبیح و مصلا مفروش
- (۱) آ، ج، ب، پ (۲) ث، پ، ب، ت (۳) آ، ث، ب، ت (۴) ث، ج، ب، پ

۷- مفهوم عرفانی بیت «دل هر ذره را که بشکافی / آفتابیش در میان بینی» با همه‌ی بیت‌های زیر به جز ..... یکسان است.

- (۱) دیده‌ی حق بین اگر بودی تو را / او رخ از هر ذره بنمودی تو را
 (۲) اهل دل بینند در هر ذره از حق جلوه‌ای / هر دم ایشان را به رخسارش نگاهی دیگر است
 (۳) در پس هر ذره از عین‌الیقین / ای «اسیری» ما خدا را دیده‌ایم
 (۴) تا من هوس روی تو دارم در دل / خورشید میان ذره‌ای خواهم داشت

۸- در میان بیت‌های زیر، چند بیت به مفهوم «وحدت وجود» اشاره دارند؟

- گر به اقلیم عشق رو آری / همه آفاق گلستان بینی
  - تا به جایی رساندت که یکی / از جهان و جهانیان بینی
  - دیدم به گلستان‌ها جز دوست ندیدم کس / او بود گلستان‌ها صحرا همه او دیدم
  - دیدم همه پیش و پس جز دوست ندیدم کس / او بود همه او بس، تنها همه او دیدم
  - تا کمال علم او ظاهر شود / این همه اسرار بر صحرا نهاد
- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

پاسخ کلیدی

- (۱) ۲ (۲) ۱ (۳) ۲ (۴) ۳
 (۵) ۴ (۶) ۴ (۷) ۴ (۸) ۳

پاسخ‌نامه‌ی تشریحی - تحلیلی

- ۱- گزینه‌ی ۲** مفهوم بیت دوم: هر که به مستی عشق روی آورد، راز دو عالم بر او آشکار می‌شود و آنچه را که جمشید در جام‌جم می‌دید می‌تواند با نگاه کردن به خاک دریابد. مفهوم مشترک سه بیت دیگر: بی‌توجهی به دنیا و آخرت
- ۲- گزینه‌ی ۱** معنای بیت نخست: مرا به هر دردی که می‌خواهی گرفتار کن که من چون ایوب پیامبر صبر و شکیبایی بسیار دارم. معنای بیت دوم: ای معشوق همچون جان، در دل من برای اندوه تو جا فراوان است اما برای صبر و شکیبایی چه کم و چه زیاد، جایی نیست. مفهوم مشترک بیت‌های گزینه‌ی دوم: دلی که عاشق نباشد، دل نیست. مفهوم مشترک بیت‌های گزینه‌ی سوم: تقابل عقل و عشق مفهوم مشترک بیت‌های گزینه‌ی چهارم: عاشق از آزاری که از سوی معشوق باشد، پرهیز نمی‌کند.
- ۳- گزینه‌ی ۲** مفهوم «مستی عشق» آشکارا از بیت صورت سؤال و بیت گزینه‌ی دوم دریافت می‌شود. مفهوم بیت نخست: تقابل عقل و عشق // مفهوم بیت سوم: خداوند در عمق وجود ماست. // مفهوم بیت چهارم: از عشق زمینی به عشق آسمانی رسیدن
- ۴- گزینه‌ی ۳** مفهوم بیت صورت سؤال این است که انسان‌های حقیقت‌بین، می‌توانند خداوند را در تمام جهان آشکارا ببینند. در بیت سوم نیز شاعر خداوند را همچون خورشید تابانی می‌داند که فقط انسان‌های نادان برای یافتن او به جست‌وجو می‌پردازند و گرنه خداوند عیان است و نیاز به جست‌وجو ندارد. بیت‌های اول و دوم به پنهان بودن و بسته‌نقاب بودن یار اشاره دارند نه آشکار بودنش. بیت چهارم از بی‌وفایی معشوق سخن می‌گوید.
- ۵- گزینه‌ی ۴** مفهوم «تو خود حجاب خودی» از همه‌ی بیت‌ها به‌جز بیت چهارم برداشت می‌شود. مفهوم بیت چهارم: هر که به دلش توجه کند رازهای همه عالم بر او آشکار خواهد شد.
- ۶- گزینه‌ی ۴** «تقابل تشریح و عرفان» در بیت «ح» به‌روشنی دیده‌می‌شود ← گزینه‌های ۲ و ۳ رد می‌شود. حالا انتخاب میان گزینه‌های ۱ و ۴ کار آسانی است.
- ۷- گزینه‌ی ۴** در این بیت شاعر روی یارش را به خورشیدی مانند کرده‌است و دلش را به ذره‌ای تشبیه نموده که این خورشید را در خود جای داده‌است و اصلاً منظورش این نیست که بگوید در هر ذره‌ای از عالم عظمتی نهفته است.
- ۸- گزینه‌ی ۳** بیت نخست به مفهوم «مقام رضا» اشاره دارد و بیت چهارم می‌گوید که خداوند دنیا را پر از راز و شگفتی آفریده است تا کمال علم و دانشش بر انسان‌ها پیدا شود.